FUNCȚIILE VIRGULEI ȘI FOLOSIREA EI CU ROL GRAMATICAL

DE

SORIN STATI

Ca semn de punctuație, virgula are un dublu rol:

1. Delimitează unele propoziții în cadrul frazei și unele părți de propoziție în cadrul propoziției. Virgula arată felul cum fraza și propoziția se despart în elementele lor constitutive, pe baza raporturilor sintactice dintre ele [1]. Aceasta e funcția gramaticală a virgulei.

2. Marchează grafic anumite pauze scurte, făcute în cursul rostirii unei propoziții sau fraze. În felul acesta, virgula îndeplinește, alături de alte semne de punctuație, funcția de redare grafică a ritmului vorbirii și a intonației.

În legătură cu funcția gramaticală se pot da reguli precise. Ele arată cînd e *obligatorie* și cînd *nu e îngăduită* folosirea virgulei. Aceste reguli se bazează pe felul în care se înlănțuiesc logic ideile în succesiunea lor. De aceea între modul de folosire a virgulei în limbi diferite nu există deosebiri esențiale.

Ca expresie grafică a pauzelor scurte, virgula se folosește de cîte ori marcarea lor e considerată necesară de către autor. În vorbire, asemenea pauze sînt folosite în mod intenționat în două situații:

a) pentru a grupa la un loc cuvintele și îmbinările de cuvinte în legătură cu care vorbitorul ține să sublinieze că formează unități de înțeles.

b) pentru a accentua în mod deosebit unele cuvinte, despărțindu-le de restul frazei.

---

[1] I. Iordan, Limba romînă contemporană. București, 1954, p. 757. Autorul arată că «punctuația se leagă strîns de sintaxă, fiind expresia grafică a chipului cum se îmbină între ele cuvintele care alcătuiesc un grup sintactic și cum se despart unele de altele grupurile de cuvinte, propozițiile și frazele» (p. 758).

BDD-A10278 © 1955 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.75 (2026-11-06 13:42:24 UTC)

Pauzele sînt indispensabile uneori pentru înțelegerea succesiunii ideilor. Lipsa pauzelor într-o anumită frază poate da naștere la confuzii. De pildă, cuvintele *nu*, *mai* și *vine* pot exprima două idei diferite, după cum sînt rostite *Nu mai vine* sau *Nu, mai vine* (cu o pauză scurtă după *nu*). De cîte ori o astfel de pauză este necesară în rostirea unei fraze, ea trebuie marcată și în scris — prin virgulă. Totuși *nu se pune virgulă într-o situație în care folosirea ei nu e îngăduită de regulile gramaticale* (de pildă, între subiect și predicat). Greșelile de punctuație cele mai numeroase se fac tocmai datorită nesocotirii acestei restricții. Reținem deci că *nu orice pauză scurtă poate fi marcată prin virgulă.*

În articolul de față vom cerceta numai folosirea virgulei cu rol gramatical, cu scopul de a desprinde o serie de reguli, bazate pe criterii logice și consacrate de tradiția literară. Situațiile pentru care nu am găsit norme precise nu vor fi discutate în paginile care urmează, ele avîndu-și locul într-o lucrare consacrată celei de a doua funcții a virgulei. Încălcarea regulilor pe care le vom propune (dintre care unele sînt consemnate în « Gramatica limbii romîne » — editată de Academia R.P.R. —) credem că trebuie considerate greșeli de punctuație.

De altfel, pentru cea de a doua funcție a virgulei nici nu se pot formula reguli, ci numai indica situațiile cele mai caracteristice și mai frecvente. Nu poate fi vorba deci de greșeli de punctuație în acest din urmă caz.

1. În propoziție

a) Se pune virgulă între părți de propoziție de același fel, cînd nu sînt legate prin *și* copulativ ori *sau* disjunctiv:

— Subiecte, urmate sau nu de determinări:

Chipul rumen [,] *gura fragedă* [,] *apele ochilor și focul părului spuneau atîta frumusețe cutezătoare și iritantă.* Galaction.

— Nume predicative, urmate sau nu de determinări:

Sala era naltă [,] *susținută de stîlpi și de arcuri.* Eminescu.

Straiele înnegrite de fum de cărbune le erau altfel [,] *străine.* Dumitriu.

— Atribute de același fel (substantivale, adjectivale, pronominale, verbale, adverbiale), urmate sau nu de determinări:

Ascundeam în mine o viață străină celorlalți, blîndă [,] *frumoasă* [;] *neînțeleasă.* Delavrancea.

Supraveghiate de însăși doamna Filipoiu, o femeie foarte grasă [,] *neagră și zăcută de vărsat* [,] *dar bună ca pîinea caldă, se gătiră mai bine de două ceasuri.* Rebreanu.

— Complemente de același fel (directe, indirecte sau circumstanțiale de același fel), urmate sau nu de determinări:

Dantul [,] *muzica* [,] *pădurea* [,]
Pe acestea le-ndrăgii. Eminescu.

Acum [,] *în mijlocul nopții, își scuturau dureroasele lor lanțuri.* Odobescu.

Ieșea cu paneraşul ei cu doi cai la arat [,] *la secerat* [,] *la mașină.* Sadoveanu.

BDD-A10278 © 1955 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.75 (2026-11-06 13:42:24 UTC)

b) Se desparte prin virgulă un substantiv de o apoziție explicativă. Dacă după apoziție urmează altă parte de propoziție, se pune virgulă și înaintea acesteia.

Mă opri în bolțile de la marginea tîrgului, Focșăneanu David [,] *unul dintre tovarășii mei la școala lui Trandafir.* Sadoveanu.

Zeus [,] *feciorul lui Cronos* [,] *făcu semn din sprînceană că primește.* Odobescu.

c) Se pune virgulă după o înșirare de atribute sau complemente de același fel, cînd sînt urmate de altă parte de propoziție:

— după o înșirare de atribute:

Scoase un țipăt prelung și întortochiat, plin de întrebări și de mirări [,] *bătînd din aripi.* Sadoveanu.

— după o înșirare de complemente:

Deci, în anul trecut, pe o frumoasă dimineață de vară [,] *apucai, fără țel hotărît, calea Ploieștilor.* Odobescu.

Ia colo devale, în fundătura ceea [,] *un taur grozav la mulți bezmetici le-a curmat zilele.* Creangă.

d) Se despart prin virgule de restul propoziției cuvintele și expresiile incidente:

Îndată se făcu loc moldovenilor, care [,] *luîndu-și răniții* [,] *se îndreptară către munți.* Negruzzi.

Sub influențele mahomedane și venețiene și chiar [,] *poate* [,] *sub clima nordică . . .* Odobescu.

Și părintele Ioan de sub deal [,] *Doamne* [,] *ce om vrednic și cu bunătate mai era.* Creangă.

e) Se pune virgulă înainte de o construcție echivalentă cu o propoziție care se desparte prin virgulă de regenta ei [1]:

Între călătorii aceia, se afla și unul Iusuf, un negustoraș [,] *mergînd la Ierusalim după daraveri.* Caragiale, (Echivalează cu o atributivă explicativă).

L-aș acuza d-adreptul că el [,] *ocrotit de stăpînul destinelor omenești* [,] *mi-a răpit partea mea de bine.* Caragiale. (Echivalează cu o cauzală incidentă).

Scoase inimele din cîteși șapte caii [,] *ștre a le pune pe toate într-un tretin slab.* Eminescu. (Echivalează cu o finală).

Își are și el [,] *ca toți cei din jurul meu* [,] *socotelile lui, speranțele lui.* Camil Petrescu. (Echivalează cu o comparativă incidentă).

f) Se pune virgulă după adverbele de afirmație și de negație, cînd echivalează cu propoziții (și nu sînt urmate de o propoziție subiectivă introdusă prin *că*):

Desigur [,] *e amorezat.* Delavrancea.
Da [,] *fac mărturisire.*
Că moartea pentru mine e dreaptă răsplătire. Caragiale.
Nu [,] *nu mai fac.* Id.

---

[1] Vezi mai departe, p. 22 și urm.

BDD-A10278 © 1955 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.75 (2026-11-06 13:42:24 UTC)

g) Se despart prin virgule de restul frazei substantivele în cazul vocativ:

Cucoane Matei [,] *dumneata nu ştii cine-i cuconiţa care a trecut.* Sadoveanu.

Iar tu [,] *Hyperion* [,] *rămîi*
Oriunde ai apune. Eminescu.
Am trei copii [,] *Costică.* Caragiale.

Totuşi, ca o excepţie de la această regulă, nu se pune virgulă înainte de un vocativ precedat de o interjecţie:

***Ei Cătălin,** acu-i acu*
Ca să-ţi încerci norocul. Eminescu.
Du-te, ***măi băiete.*** Sadoveanu.
***Bre Ilie,** vină-ncoace.* Id.

h) Se despart prin virgule de restul frazei interjecţiile:

O [,] *asta nu se va trece aşa!* Negruzzi.
Ei [,] *ce veste ne mai aduci de pe la tîrg!* Creangă.
Ha [,] *ce este? s-a întîmplat ceva?* Delavrancea.

i) Nu se desparte prin virgulă subiectul de predicat, fie că subiectul are, fie că nu are determinări (un atribut sau o propoziţie atributivă):

***Manoilă se uita** la gura ei cu admiraţie.* Sadoveanu.
***Gîndurile, suspinul vîntului, singurătatea îi luară** sufletul ca pe o undă şi i-l duseră îndărăt, în lumina anilor tineri.* Sadoveanu.
***Unii mai poznaşi îmi zvîrleau** cîte o glumă.* Id.
Numai ***jalba pe care i-a făcut-o dînsul l-a scăpat** teafăr.* Rebreanu.
Cîinele care latră nu muşcă.

Lungimea propoziţiei atributive nu justifică punerea virgulei înainte de predicatul subiectului pe care îl determină. Deşi asemenea exemple de punctuaţie greşită se găsesc şi la scriitorii noştri clasici, ele trebuie evitate:

Moşia unde Costică face agricultură de fîn şi de prune [,] *este aşezată . . .* Caragiale.

Se pun totuşi între virgule părţile de propoziţie şi propoziţiile incidente, precum şi apoziţia explicativă, chiar atunci cînd ele se află între subiect şi predicat. (Exemple la p. 19, punctul *d*, p. 20, punctul *g* şi p. 19, punctul *b*.)

j) Nu se pune virgulă între un verb şi un complement direct sau indirect care îl determină.

El a ***măritat pe fiică-sa** după un om bun şi harnic.* Creangă.
Se duce acasă şi-şi ***spune nevestii** tot amarul.* Sadoveanu.

Mai există situaţii, destul de numeroase, în care folosirea virgulei nu este îngăduită din pricina legăturii sintactice strînse. În cazurile acestea însă, nu se fac greşeli, deoarece în rostire — tocmai din pricina legăturii sintactice strînse — nu se produc pauze. Iată cîteva exemple:

— Între cele două părţi ale unui predicat nominal (*sîntem siguri, e treaz*).

BDD-A10278 © 1955 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.75 (2026-11-06 13:42:24 UTC)

— Între un adverb și un adjectiv determinat (*cam tîrziu, foarte tare*).

— Între o conjuncție și propoziția pe care o introduce (*fiindcă vreau, deși cred*).

— Între o propoziție și substantivul pe lîngă care stă (*la masă, fără voie*).

Și în aceste situații însă părțile de propoziție și propozițiile incidente se pun în mod obligator între virgule.

2. În frază

a) Se pune virgulă între propozițiile coordonate juxtapuse, indiferent de sensul lor:

Mi-ai făcut un bine [,] *ți l-am făcut și eu.* Eminescu.

Mă duc între dînșii, să nu se ia la ceartă [,] *să nu se indispună.* Pas.

b) Se pune virgulă după o înșirare de propoziții coordonate juxtapuse cînd acestea preced regenta de care depind:

Dacă aseară ar fi izbutit, dacă nu avea atîta curaj Ilinca [,] *unde eram?* Camil Petrescu.

Cînd ai să vii, cînd ai să-l vezi [,] *cred că ai să-l ierți.*

c) Se pune virgulă între coordonatele de orice fel, cînd nu sînt despărțite prin *și* copulativ ori *sau* disjunctiv:

— coordonate copulative, legate prin *nici, nu numai — ci și, atît — cît și, sau:*

Puiule, secuiule!
Nici eu să robesc la tine [,]
Nici tu să robești la mine. Alecsandri.

Oameni care merg singuri pe poteci necunoscute, sau milioane de oameni tălăzuindu-se pe deasupra continentelor . . . toate se ridică și se coboară pe fața pămîntului, la fel cu valurile nepotolite și pline de zbucium ale oceanului. Bogza.

— Coordonatele copulative cu nuanță adversativă, legate prin *iar* sau *și* adversativ:

Tata a jucat . . . degetele mîinii stîngi [,] *iar Nae Gheorghidiu a clătinat din cap.* Camil Petrescu.

Carevasăzică să intri dumneata în casă la mine cu pumnalul, cu toporul, cu conspirații, cu comploturi și asasinaturi [,] *și eu să stau cu mîinile în șolduri.* Caragiale.

Pe lîngă dragoste, îi mai lenevește și soarele [,] *și noi ne tragem pe după păpurișuri și-i lovim cu ostiile.* Sadoveanu.

Și cu nuanță adversativă poate fi ușor recunoscut, înlocuindu-l cu *iar*. Sensul adversativ se recunoaște și după faptul că cele două propoziții pe care le leagă au în genere subiecte diferite [1]. Totuși nu totdeauna există un raport

[1] I. Iordan, Limba romînă contemporană. București, 1954, p. 763.

BDD-A10278 © 1955 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.75 (2026-11-06 13:42:24 UTC)

adversativ între două propoziții legate prin *și* care au subiecte diferite. Folosirea virgulei în asemenea cazuri este incorectă. Ea trebuie evitată, deși exemple nu lipsesc chiar la scriitorii noștri clasici:

De la Iafa, s-a luat Iusuf cu mai mulți călători [,] *și au mers pe catîri pînă la Ierusalim.* Caragiale [1].

— coordonatele adversative:

I se părea că nu fuge [,] *ci cade din înaltul ceriului.* Eminescu.

Aduse mai întîi pe popa Năstase [,] *dar iute îl schimbă.* Hogaș.

Tata așa a zis [,] *însă la mare nevoie, ce-i de făcut.* Creangă.

— coordonatele disjunctive legate prin *ori:*

Nu știu, părerea m-a amăgit [,] *ori am auzit mai multe glasuri?* Creangă.

Nu știu cum s-a făcut, că ori chersinul a crăpat [,] *ori cumătrul a strănutat.* Id.

— coordonatele conclusive:

Ți-am adus cartea [,] *așa că n-ai de ce să mai fii supărat.*

d) Se despart întotdeauna prin virgulă de regenta lor următoarele propoziții subordonate:

— atributivele explicative (atributivele al căror raport cu regenta e mai puțin strîns decît la atributivele determinative. Pentru înțelegerea regentei precizarea adusă de subordonată nu e indispensabilă.):

După ce săptămîni întregi au prefăcut pămîntul în cărămizi [,] *pe care soarele le-a uscat, în viața cărămidarilor un mare eveniment se apropie.* Bogza.

Au început să facă glume de prost gust [,] *care îmi erau penibile.* Camil Petrescu.

— subordonatele concesive, așezate înainte sau după regentă:

Cu toate că în ziua aceea cerul nu făgăduia vreme bună [,] *cuconașul . . . dădu ordin să se puie caii la droșcă.* Sadoveanu.

Cetatea n-avem gînd să i-o dăm cu una cu două [,] *măcar că nu sînt în ea nici averi nici merinde.* Negruzzi.

— subordonatele consecutive:

Încep a i se încurca cărările [,] *încît nu se mai pricepe fiul craiului acum, încotro să apuce.* Creangă.

I-oi face eu cumătrului una [,] *de ș-a mușca labele.* Creangă.

e) Se despart prin virgulă următoarele subordonate, cînd sînt așezate înaintea regentei:

— completive directe:

Ce știu [,] *nu vreau să țin secret.* Coșbuc.

---

[1] Caragiale, la care se găsesc numeroase exemple de acest fel, urmează probabil o regulă din punctuația germană.

BDD-A10278 © 1955 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.75 (2026-11-06 13:42:24 UTC)

Cîtă încredere avea în puterea talentului său [,] *ne-o spune singur.* Caragiale.

— completive indirecte:

De ce ți-a fost teamă [,] *n-ai scăpat.*

— condiționale:

Dacă ar fi fost după Georgescu [,] *nici Virgiliu, nici Horațiu n-ar fi fost în facultate.* Caragiale.

De spune și el la soroace cîte un cuvînt nepotrivit la sfat [,] *toți îl ia* [u] *în răspăr și-i strigă rîzînd.* Odobescu.

f) Propozițiile cauzale și finale se despart de regentă în felul următor:

— Așezate înainte, se despart totdeauna prin virgulă.

Și fiindcă ziua aceea era cea din urmă zi de tîrg [,] *viața care se zbătuse în Rîureni atîtea zile se readunase îndîrjită.* Galaction.

Cum este el simțitor [,] *e în stare să se prăpădească.* Caragiale.

— Dacă urmează imediat după predicatul regentei, nu se despart prin virgulă.

***Se-ntoarce să ia** pe puiul, să-l ducă la Voinea.* Caragiale.

***S-au ascuns să nu vie ciocoii** să le ceară grîul înapoi.* Dumitriu.

— Dacă între predicatul regentei și subordonată se află o parte de propoziție sau o propoziție, subordonatele de obicei se despart prin virgulă.

Aruncă-mă-n mare [,] *că ți-oi prinde și eu bine.* Eminescu.

Norocul are toane și ciudății surprinzătoare [,] *fiindcă de multe ori îți dă pe de o parte ploaie și soare, iar pe cealaltă parte: grindină și vijelie.* Galaction.

Atunce craiul lor a poruncit s-aducă tunurile [,] *ca să spargă porțile.* Negruzzi.

— Cînd, prin formularea cauzalei sau finalei, autorul ține să arate că ele exprimă singura cauză sau singurul scop care justifică acțiunea din regentă, subordonatele nu se despart de regentă, indiferent de poziția lor față de aceasta [1].

Te cert atît de aspru pentru că n-ai învățat (Subînțeles: nu pentru că nu știi sau pentru alt motiv):

Pentru că n-ai învățat te cert (Subînțeles: Nu pentru alt motiv).

***Am venit ca s -l v d,** nu ca să-l supăr.*

***Ca să-l văd am venit,** nu ca să-l supăr.*

g) Propozițiile incidente de orice fel se pun între virgule:

În cap mergeau [,] *ca să deschidă drumul* [,] *dorobanții cu gîrbace.* Odobescu [finală].

Porțile [,] *după ce ne înghițiră* [,] *se închiseră asupra noastră ca niște fălci uriașe.* Sadoveanu [temporală].

N-a mai venit la București decît de două-trei ori, cînd [,] *deși a stat aici*

---

[1] Vezi, în numărul acesta al revistei, articolul «Despre unele reguli de folosire a virgulei» de Șt. Iacob, p. 26.

BDD-A10278 © 1955 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.75 (2026-11-06 13:42:24 UTC)

cîte o săptămînă [,] *nu a avut plăcerea să întîlnească pe vechii lui prieteni.* Caragiale [concesivă].

Dar cînd vine [,] *mă-nțelegi* [,] *un caz ca acesta.* Caragiale.

Dacă propoziția incidentă e intercalată după conjuncțiile *și*, *dar*, *însă*, se pune de obicei virgulă numai după incidentă:

După obicei, ea le dă de lucru cu măsură, ***și*** *cum înserează* [,] *se culcă.* Creangă.

Și *fiindcă pe Oșlobanu toți aveau ciudă mai mare* [,] *lui i-am făcut pocinog întîi.* Id.

Dar *pînă să se aplece și să dea cu cleștele* [,] *iată că se aprind alți doi cărbuni.* Galaction.

Considerate tot ca incidente, se despart prin virgule propozițiile în vorbire indirectă intercalate într-o frază sau într-o propoziție redată în vorbire directă (sau care urmează unei astfel de fraze sau propoziții):

Ia citește-mi-o și mie [,] *zise Grigoriță cum stătea cu fața-n sus și căsca* [,] *să văd ce prostie ai scris.* Hogaș.

Am să-l trimet [,] *răspunse ea scurt.* Id.

h) Propozițiile subiective și predicative nu se despart de regentă prin virgulă:

Ceea ce făgăduiește voinicul anevoie o lasă nefăcută. Eminescu.

E primejdios ca să umbli acuma. Id.

i) Completivele directe și indirecte așezate după regentă nu se despart de regentă prin virgulă:

Eu nici n-am priceput ce vor *de la mine.* Dumitriu.

D. Georgescu nu ***ia seama că muzica a plecat.*** Caragiale.

j) Atributiva determinativă nu se desparte prin virgulă de cuvîntul pe care îl determină. Această propoziție cuprinde o determinare indispensabilă pentru regentă, de aceea e strîns legată de ea.

Am făcut acolea popas lîngă grădinile raiului, scurt ***popas pe care îl vor avea în inimile lor lungă vreme.*** Sadoveanu.

Găsim, într-o publicație de pe vremuri, niște ***documente ce,*** *poate,* ***vor interesa pe cititorii noștri.*** Caragiale.

Regula rămîne valabilă și cînd, între cuvîntul determinat și propoziția atributivă, se găsește un atribut (afară de o apoziție explicativă):

Genele răsfrînte li s-au albit de pulberea măruntă din bolovanii ***de piatră în care izbesc de dimineață pînă seara.*** Delavrancea.

BDD-A10278 © 1955 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.75 (2026-11-06 13:42:24 UTC)